

dà fāng guǎng fó huá yán jīng
大方廣佛華嚴經

bā shí huá yán
八十華嚴

juàn dì sān shí qī
卷第三十七

shí dì pǐn dì èr shí liù zhī sì
十地品第二十六之四

yú tiān guó sān cáng shí chā nán tuó fèng zhì yì
于闐國三藏實叉難陀奉 制譯

zhèng tǐ hàn pīn
正體漢拼

lú xiāng zàn
爐香贊

lú xiāng zhà rè fǎ jiè méng xūn zhū fó hǎi huì xī yáo wén
爐香乍爇 法界蒙熏 諸佛海會 悉遙聞

suí chù jié xiáng yún chéng yì fāng yīn zhū fó xiàn quán shēn
隨處結祥雲 誠意方殷 諸佛現全身

nán wú xiāng yún gài pú sà mó hē sà
南無香雲蓋菩薩摩訶薩。 (sān chēng)
(三稱)

dà fāng guǎng fó huá yán jīng juàn dì sān shí qī
大方廣佛華嚴經卷第三十七

shí dì pǐn dì èr shí liù zhī sì
十地品第二十六之四

dì liù dì
第六地

pú sà jì wén zhū shèng xíng
菩薩既聞諸勝行，

fàng jìng guāng míng sǎn bǎo zhū
放淨光明散寶珠，

bǎi qiān tiān zhòng jīe xīn qīng
百千天眾皆欣慶，

huá mǎn yīng luò jī chuāng fān
華鬘瓔珞及幢幡，

zì zài tiān wáng bìng juàn shǔ
自在天王並眷屬，

sǎn bǎo chéng yún chí gōng yǎng
散寶成雲持供養，

wú liàng tiān nǚ kōng zhōng zhù
無量天女空中住，

yīn zhōng xī zuò rú shì yán
音中悉作如是言：

fǎ xìng běn jì wú zhū xiāng
法性本寂無諸相，

chāo zhū qǔ zhe jué yán dào
超諸取著絕言道，

ruò néng tōng dá zhū fǎ xìng
若能通達諸法性，

wéi yù jiù shì qín xiū xíng
為欲救世勤修行，

bú qǔ zhòng xiāng ér xíng shī
不取眾相而行施，

qí xīn huān xǐ yǔ miào huá
其心歡喜雨妙華，

gòng yǎng rú lái chēng shàn shuō
供養如來稱善說。

gòng zài kōng zhōng sǎn zhòng bǎo
共在空中散眾寶，

bǎo gài tú xiāng xián gòng fó
寶蓋塗香咸供佛。

xīn shēng huān xǐ zhù kōng zhōng
心生歡喜住空中，

zàn yán fó zǐ kuài xuān shuō
讚言：「佛子快宣說！」

gòng yǐ lè yīn gē zàn fó
共以樂音歌讚佛，

fó yǔ néng chú fán nǎo bìng
「佛語能除煩惱病。

yóu rú xū kōng bú fēn bié
猶如虛空不分別，

zhēn shí píng děng cháng qīng jìng
真實平等常清淨。

yú yǒu yú wú xīn bú dòng
於有於無心不動。

cǐ fó kǒu shēng zhēn fó zǐ
此佛口生真佛子。

běn jué zhū è jiān chí jiè
本絕諸惡堅持戒，

jiě fǎ wú hài cháng kān rěn
解法無害常堪忍，

yǐ jìn fán nǎo rù zhū chán
已盡煩惱入諸禪，

jù zú zhì lì néng bó jì
具足智力能博濟，

rú shì miào yīn qiān wàn zhǒng
如是妙音千萬種，

jiě tuō yuè yǔ jīn gāng cáng
解脫月語金剛藏：

zhī fǎ xìng lí jù jīng jìn
知法性離具精進，

shàn dá xìng kōng fēn bié fǎ
善達性空分別法，

miè chú zhòng è chēng dà shì
滅除眾惡稱大士。

zàn yǐ mò rán zhān yǎng fó
讚已默然瞻仰佛。

yǐ hé xíng xiāng rù hòu dì
「以何行相入後地？」

ěr shí jīn gāng cáng pú sà gào jiě tuō yuè pú sà yán
爾時，金剛藏菩薩告解脫月菩薩言：

fó zǐ pú sà mó hē sà yǐ jù zú dì wú dì yù rù dì liù
「佛子！菩薩摩訶薩已具足第五地，欲入第六

xiàn qián dì dāng guān chá shí píng děng fǎ hé děng wéi shí suǒ wèi
現前地，當觀察十平等法。何等為十？所謂：

yī qiè fǎ wú xiāng gù píng děng wú tǐ gù píng děng wú shēng gù píng děng
一切法無相故平等，無體故平等，無生故平等，

wú chéng gù píng děng běn lái qīng jìng gù píng děng wú xì lùn gù píng děng
無成故平等，本來清淨故平等，無戲論故平等，

wú qǔ shě gù píng děng jí jìng gù píng děng rú huàn rú mèng rú
無取捨故平等，寂靜故平等，如幻、如夢、如

yǐng rú xiǎng rú shuǐ zhōng yuè rú jìng zhōng xiàng rú yàn rú huà
影、如響、如水中月、如鏡中像、如焰、如化

gù píng děng yǒu wú bù èr gù píng děng pú sà rú shì guān yī qiè
故平等，有、無不二故平等。菩薩如是觀一切

fǎ zì xìng qīng jìng suí shùn wú wéi dé rù dì liù xiàn qián dì dé
法自性清淨，隨順無違，得入第六現前地，得

míng lì suí shùn rěn wèi dé wú shēng fǎ rěn
明利隨順忍，未得無生法忍。

fó zǐ cǐ pú sà mó hē sà rú shì guān yǐ fù yǐ dà bēi wéi
「佛子！此菩薩摩訶薩如是觀已，復以大悲為

shǒu dà bēi zēng shàng dà bēi mǎn zú guān shì jiān shēng miè zuò shì
首、大悲增上、大悲滿足，觀世間生滅，作是
niàn shì jiān shòu shēng jiē yóu zhe wǒ ruò lí cǐ zhe zé wú shēng
念：『世間受生皆由著我，若離此著，則無生
chù fù zuò shì niàn fán fū wú zhì zhí zhe yú wǒ cháng
處。』復作是念：『凡夫無智，執著於我，常
qiú yǒu wú bú zhèng sī wéi qǐ yú wàng xíng xíng yú xié dào
求有、無，不正思惟，起於妄行，行於邪道；
zuì xíng fú xíng bú dòng xíng jī jí zēng cháng yú zhū xíng zhōng zhī
罪行、福行、不動行，積集增長，於諸行中植
xīn zhǒng zǐ yǒu lòu yǒu qǔ fù qǐ hòu yǒu shēng jí lǎo sǐ suǒ wèi
心種子，有漏有取，復起後有生及老死。所謂：
yè wéi tián shì wéi zhǒng wú míng àn fù ài shuǐ wéi rùn wǒ màn
業為田，識為種，無明闇覆，愛水為潤，我慢
gài guān jiàn wǎng zēng cháng shēng míng sè yá míng sè zēng cháng shēng wǔ gēn
溉灌，見網增長，生名色芽，名色增長生五根，
zhū gēn xiāng duì shēng chù chù duì shēng shòu shòu hòu xī qiú shēng ài ài
諸根相對生觸，觸對生受，受後希求生愛，愛
zēng cháng shēng qǔ qǔ zēng cháng shēng yǒu yǒu shēng yǐ yú zhū qù zhōng qǐ
增長生取，取增長生有；有生已，於諸趣中起
wǔ yùn shēn míng shēng shēng yǐ shuāi biàn wéi lǎo zhōng mò wéi sǐ yú
五蘊身名；生，生已衰變為老，終歿為死。於
lǎo sǐ shí shēng zhū rè nǎo yīn rè nǎo gù yōu chóu bēi tàn zhòng
老死時，生諸熱惱；因熱惱故，憂愁悲歎，眾
kǔ jiē jí cǐ yīn yuán gù jí wú yǒu jí zhě rèn yùn ér miè yì
苦皆集。此因緣故，集無有集者，任運而滅亦
wú miè zhě pú sà rú shì suí shùn guān chá yuán qǐ zhī xiāng fó zǐ
無滅者。』菩薩如是隨順觀察緣起之相。佛子！
cǐ pú sà mó hé sà fù zuò shì niàn yú dì yī yì dì bú le gù
此菩薩摩訶薩復作是念：『於第一義諦不了故
míng wú míng suǒ zuò yè guó shì xíng xíng yī zhǐ chū xīn shì shì
名：無明，所作業果是行，行依止初心是識，

yǔ shì gòng shēng sì qǔ yùn wéi míng sè míng sè zēng cháng wéi liù chù gēn
與識共生四取蘊為名色，名色增長為六處，根、
jìng shì sān shì hé hé shì chù chù gòng shēng yǒu shòu yú shòu rǎn zhe
境、識三事和合是觸，觸共生有受，於受染著
shì ài ài zēng cháng shì qǔ qǔ suǒ qǐ yǒu lòu yè wéi yǒu cóng yè
是愛，愛增長是取，取所起有漏業為有，從業
qǐ yùn wéi shēng yùn shóu wéi lǎo yùn huài wéi sǐ sǐ shí lí bié
起蘊為生，蘊熟為老，蘊壞為死；死時離別，
yú mí tān liàn xīn xiōng fán mèn wéi chóu tī sǐ zī jiē wéi tàn zǎi
愚迷貪戀，心胸煩悶為愁，涕泗諮嗟為歎，在
wǔ gēn wéi kǔ zài yì dì wéi yōu yōu kǔ zhuǎn duō wéi nǎo rú shì
五根為苦，在意地為憂，憂苦轉多為惱。如是
dàn yǒu kǔ shù zēng cháng wú wǒ wú wǒ suǒ wú zuò wú shòu zhě
但有苦樹增長，無我、無我所，無作、無受者。』
fù zuò shì niàn ruò yǒu zuò zhě zé yǒu zuò shì ruò wú zuò zhě
復作是念：『若有作者，則有作事；若無作者，
yì wú zuò shì dì yī yì zhōng jù bù kě dé fó zǐ cǐ pú
亦無作事，第一義中俱不可得。』佛子！此菩
sà mó hé sā fù zuò shì niàn sān jiè suǒ yǒu wéi shì yī xīn
薩摩訶薩復作是念：『三界所有，唯是一心。
rú lái yú cǐ fēn bié yǎn shuō shí èr yǒu zhī jiē yī yī xīn rú shì
如來於此分別演說十二有支，皆依一心，如是
ér lì hé yǐ gù suí shì tān yù yǔ xīn gòng shēng xīn shì shì
而立。何以故？隨事貪慾與心共生，心是識，
shì shì xíng yú xíng mí huò shì wú míng yǔ wú míng jí xīn gòng shēng shì
事是行，於行迷惑是無明，與無明及心共生是
míng sè míng sè zēng cháng shì liù chù liù chù sān fēn hé wéi chù chù
名色，名色增長是六處，六處三分合為觸，觸
gòng shēng shì shòu shòu wú yàn zú shì ài ài shè bú shě shì qǔ bǐ
共生是受，受無厭足是愛，愛攝不捨是取，彼
zhū yǒu zhī shēng shì yǒu yǒu suǒ qǐ míng shēng shēng shòu wéi lǎo lǎo
諸有支生是有，有所起名：生，生熟為老，老

huài wéi sǐ
壞為死。』

fó zǐ cǐ zhōng wú míng yǒu èr zhǒng yè yī lìng zhòng shēng mí yú suǒ
「佛子！此中無明有二種業，一令眾生迷於所
yuán èr yǔ xíng zuò shēng qǐ yīn xíng yì yǒu èr zhǒng yè yī néng shēng
緣，二與行作生起因。行亦有二種業，一能生
wèi lái bào èr yǔ shì zuò shēng qǐ yīn shì yì yǒu èr zhǒng yè yī
未來報，二與識作生起因。識亦有二種業，一
lìng zhū yǒu xiāng xù èr yǔ míng sè zuò shēng qǐ yīn míng sè yì yǒu èr
令諸有相續，二與名色作生起因。名色亦有二
zhǒng yè yī hù xiāng zhù chéng èr yǔ liù chù zuò shēng qǐ yīn liù chù
種業，一互相助成，二與六處作生起因。六處
yì yǒu èr zhǒng yè yī gè qǔ zì jìng jiè èr yǔ chù zuò shēng qǐ yīn
亦有二種業，一各取自境界，二與觸作生起因。
chù yì yǒu èr zhǒng yè yī néng chù suǒ yuán èr yǔ shòu zuò shēng qǐ yīn
觸亦有二種業，一能觸所緣，二與受作生起因。
shòu yì yǒu èr zhǒng yè yī néng lǐng shòu ài zēng dēng shì èr yǔ ài zuò
受亦有二種業，一能領受愛憎等事，二與愛作
shēng qǐ yīn ài yì yǒu èr zhǒng yè yī rǎn zhe kě ài shì èr yǔ
生起因。愛亦有二種業，一染著可愛事，二與
qǔ zuò shēng qǐ yīn qǔ yì yǒu èr zhǒng yè yī lìng zhū fán nǎo xiāng xù
取作生起因。取亦有二種業，一令諸煩惱相續，
èr yǔ yǒu zuò shēng qǐ yīn yǒu yì yǒu èr zhǒng yè yī néng lìng yú yú
二與有作生起因。有亦有二種業，一能令於餘
qù zhōng shēng èr yǔ shēng zuò shēng qǐ yīn shēng yì yǒu èr zhǒng yè yī
趣中生，二與生作生起因。生亦有二種業，一
néng qǐ zhū yùn èr yǔ lǎo zuò shēng qǐ yīn lǎo yì yǒu èr zhǒng yè
能起諸蘊，二與老作生起因。老亦有二種業，
yī lìng zhū gēn biàn yì èr yǔ sǐ zuò shēng qǐ yīn sǐ yì yǒu èr zhǒng
一令諸根變異，二與死作生起因。死亦有二種
yè yī néng huài zhū xíng èr bú jué zhī gù xiāng xù bú jué
業，一能壞諸行，二不覺知故相續不絕。

「佛子！此中無明緣行，乃至生緣老死者，由
無明乃至生為緣，令行乃至老死不斷，助成故。
無明滅則行滅，乃至生滅則老死滅者，由無明
乃至生不為緣，令諸行乃至老死斷滅，不助成
故。佛子！此中無明、愛、取不斷是煩惱道，
行、有不斷是業道，餘分不斷是苦道；前後際
分別滅三道斷，如是三道離我、我所，但有生
滅，猶如束蘆。復次，無明緣行者，是觀過去；
識乃至受，是觀現在；愛乃至有，是觀未來。
於是以後，展轉相續。無明滅行滅者，是觀待
斷。復次，十二有支名為三苦，此中無明、行
乃至六處是行苦，觸、受是苦苦，餘是壞苦；
無明滅行滅者，是三苦斷。復次，無明緣行者，
無明因緣能生諸行；無明滅行滅者，以無無明，
諸行亦無，餘亦如是。又無明緣行者，是生繫
縛；無明滅行滅者，是滅繫縛。餘亦如是。又

wú míng yuán xíng zhě shì suí shùn wú suǒ yǒu guān wú míng miè xíng miè zhě
無明緣行者，是隨順無所有觀；無明滅行滅者，
shì suí shùn jìn miè guān yú yì rú shì
是隨順盡滅觀。餘亦如是。

fó zǐ ! pú sà mó hē sà rú shì shí zhǒng nǐ shùn guān zhū yuán qǐ
「佛子！菩薩摩訶薩如是十種逆順觀諸緣起。
suǒ wèi yǒu zhī xiāng xù gù yí xīn suǒ shè gù zì yè chà bié gù
所謂：有支相續故，一心所攝故，自業差別故，
bú xiāng shě lí gù sān dào bù duàn gù guān guò qù xiàn zài wèi
不相捨離故，三道不斷故，觀過去、現在、未
lái gù sān kǔ jù jí gù yīn yuán shēng miè gù shēng miè xī fú gù
來故，三苦聚集故，因緣生滅故，生滅繫縛故，
wú suǒ yǒu jìn guān gù
無所有、盡觀故：

fó zǐ , pú sà mó hē sà yǐ rú shì shí zhǒng xiāng guān zhū yuán qǐ
「佛子，菩薩摩訶薩以如是十種相觀諸緣起，
zhī wú wǒ wú rén wú shòu mìng zì xìng kōng wú zuò zhě wú
知無我、無人、無壽命、自性空、無作者、無
shòu zhě jí dé kōng jiě tuō mén xiàn zài qián guān zhū yǒu zhī jiē zì xìng
受者，即得空解脫門現在前。觀諸有支皆自性
miè bì jìng jiě tuō wú yǒu shǎo fǎ xiāng shēng jí shí dé wú xiāng jiě
滅，畢竟解脫，無有少法相生，即時得無相解
tuō mén xiàn zài qián rú shì rù kōng wú xiāng yǐ wú yǒu yuàn qiú
脫門現在前。如是入空、無相已，無有願求，
wéi chú dà bēi wéi shǒu jiāo huà zhòng shēng jí shí dé wú yuàn jiě tuō mén
唯除大悲為首，教化眾生，即時得無願解脫門
xiàn zài qián pú sà rú shì xiū sān jiě tuō mén lí bǐ wǒ xiǎng
現在前。菩薩如是修三解脫門，離彼、我想，
lí zuò zhě shòu zhě xiǎng lí yǒu wú xiǎng
離作者、受者想，離有、無想。

fó zǐ ! cǐ pú sà mó hē sà dà bēi zhuǎn zēng jīng qín xiū xí
「佛子！此菩薩摩訶薩大悲轉增，精勤修習，

wéi wèi mǎn pú tí fēn fǎ lìng yuán mǎn gù zuò shì niàn yī qiè yǒu
為未滿菩提分法令圓滿故，作是念：『一切有
wéi yǒu hé hé zé zhuǎn wú hé hé zé bú zhuǎn yuán jí zé zhuǎn
為，有和合則轉，無和合則不轉；緣集則轉，
yuán bú jí zé bú zhuǎn wǒ rú shì zhī yǒu wéi fǎ duō zhū guò huàn dāng
緣不集則不轉。我如是知有為法多諸過患，當
duàn cǐ hé hé yīn yuán rán wéi chéng jiù zhòng shēng gù yì bú bì jìng miè
斷此和合因緣；然為成就眾生故，亦不畢竟滅
yú zhū xíng fó zǐ pú sà rú shì guān chá yǒu wéi duō zhū guò huàn
於諸行。』佛子！菩薩如是觀察有為多諸過患，
wú yǒu zì xìng bú shēng bú miè ér héng qǐ dà bēi bú shě zhòng shēng
無有自性，不生不滅，而恆起大悲，不捨眾生，
jí dé ān ruò bō luó mì xiàn qián míng wú zhàng ài zhì guāng míng chéng
即得般若波羅蜜現前，名：無障礙智光明。成
jiù rú shì zhì guāng míng yì suī xiū xí pú tí fēn yīn yuán ér bú zhù yǒu
就如是智光明已，雖修習菩提分因緣而不住有
wéi zhōng suī guān yǒu wéi fǎ zì xìng jì miè yì bú zhù jì miè zhōng yǐ
為中，雖觀有為法自性寂滅亦不住寂滅中，以
pú tí fēn fǎ wèi yuán mǎn gù
菩提分法未圓滿故。

fó zǐ pú sà zhù cǐ xiàn qián dì dé rù kōng sān mèi zì xìng
「佛子！菩薩住此現前地，得入空三昧、自性
kōng sān mèi dì yī yì kōng sān mèi dì yī kōng sān mèi dà kōng sān
空三昧、第一義空三昧、第一空三昧、大空三
mèi hé kōng sān mèi qǐ kōng sān mèi rú shí bú fēn bié kōng sān mèi
昧、合空三昧、起空三昧、如實不分別空三昧、
bú shě lí kōng sān mèi lí bú lí kōng sān mèi cǐ pú sà dé rú shì
不捨離空三昧、離不離空三昧。此菩薩得如是
shí kōng sān mèi mén wéi shǒu bǎi qiān kōng sān mèi jiē xī xiàn qián rú shì
十空三昧門為首，百千空三昧皆悉現前；如是
shí wú xiāng shí wú yuàn sān mèi mén wéi shǒu bǎi qiān wú xiāng wú yuàn
十無相、十無願三昧門為首，百千無相、無願

sān mèi mén jiē xī xiàn qián
三昧門皆悉現前。

fó zǐ pú sà zhù cǐ xiàn qián dì fù gēng xiū xí mǎn zú bú kě
「佛子！菩薩住此現前地，復更修習滿足不可
huài xīn jué dìng xīn chún shàn xīn shēn shēn xīn bú tuì zhuǎn xīn
壞心、決定心、純善心、甚深心、不退轉心、
bū xiū xī xīn guǎng dà xīn wú biān xīn qiú zhì xīn fāng biàn huì
不休息心、廣大心、無邊心、求智心、方便慧
xiāng yīng xīn jiē xī yuán mǎn
相應心，皆悉圓滿。

fó zǐ pú sà yǐ cǐ xīn shùn fó pú tí bú jù yì lùn rù
「佛子！菩薩以此心順佛菩提，不懼異論，入
zhū zhì dì lí èr chéng dào qū yú fó zhì zhū fán nǎo mó wú néng
諸智地，離二乘道，趣於佛智，諸煩惱魔無能
jǔ huài zhù yú pú sà zhì huì guāng míng yú kōng wú xiāng wú yuàn
沮壞，住於菩薩智慧光明，於空、無相、無願
fǎ zhōng jiē shàn xiū xí fāng biàn zhì huì héng gòng xiāng yīng pú tí fēn fǎ
法中皆善修習，方便智慧恆共相應，菩提分法
cháng xíng bú shě fó zǐ pú sà zhù cǐ xiàn qián dì zhōng dé ān ruò
常行不捨。佛子！菩薩住此現前地中，得般若
bō luó mì xíng zēng shàng dé dì sān míng lì shùn rěn yǐ yú zhū fǎ rú
波羅蜜行增上，得第三明利順忍，以於諸法如
shí xiāng suí shùn wú wéi gù
實相隨順無違故。

fó zǐ pú sà zhù cǐ xiàn qián dì yǐ yǐ yuàn lì gù dé jiàn
「佛子！菩薩住此現前地已，以願力故，得見
duō fó suǒ wèi jiàn duō bǎi fó nǎi zhì jiàn duō bǎi qiān yì nà yóu
多佛。所謂：見多百佛，乃至見多百千億那由
tā fó xī yǐ guǎng dà xīn shēn xīn gòng yǎng gōng jìng zūn zhòng zàn
他佛。悉以廣大心、深心，供養恭敬，尊重讚
tàn yī fú yǐn shí wò jù tāng yào yī qiè zī shēng xī yǐ
歎，衣服、飲食、臥具、湯藥，一切資生悉以

fèng shī yì yǐ gōng yǎng yī qiè zhòng sēng yǐ cǐ shàn gēn huí xiàng ā nǒu
奉施，亦以供養一切眾僧，以此善根迴向阿耨
duō luó sān miǎo sān pú tí yú zhū fó suǒ gōng jìng tīng fǎ wén yǐ
多羅三藐三菩提。於諸佛所，恭敬聽法，聞已
shòu chí dé rú shí sān mèi zhī huì guāng míng suí shùn xiū xíng yì chí
受持，得如實三昧智慧光明，隨順修行，憶持
bú shě yòu dé zhū fó shēn shēn fǎ cāng jīng yú bǎi jié jīng yú qiān
不捨。又得諸佛甚深法藏，經於百劫，經於千
jié nǎi zhì wú liàng bǎi qiān yì nà yóu tā jié suǒ yǒu shàn gēn zhuǎn gēng
劫，乃至無量百千億那由他劫，所有善根轉更
míng jìng pì rú zhēn jīn yǐ pī liú lí bǎo shù shù mó yíng zhuǎn gēng
明淨。譬如真金，以毘琉璃寶數數磨瑩，轉更
míng jìng cǐ dì pú sà suǒ yǒu shàn gēn yì fù rú shì yǐ fāng biàn huì
明淨；此地菩薩所有善根亦復如是，以方便慧，
suí zhú guān chá zhuǎn gēng míng jìng zhuǎn fù jì miè wú néng yǐng bì
隨逐觀察，轉更明淨，轉復寂滅，無能映蔽。
pì rú yuè guāng zhào zhòng shēng shēn lìng dé qīng liáng sì zhǒng fēng lún suǒ
譬如月光，照眾生身，令得清涼，四種風輪所
bú néng huài cǐ dì pú sà suǒ yǒu shàn gēn yì fù rú shì néng miè wú
不能壞；此地菩薩所有善根亦復如是，能滅無
liàng bǎi qiān yì nà yóu tā zhòng shēng fán nǎo chì huǒ sì zhǒng mó dào suǒ bú
量百千億那由他眾生煩惱熾火，四種魔道所不
néng huài cǐ pú sà shí bō luó mì zhōng bān ruò bō luó mì piān duō
能壞。此菩薩，十波羅蜜中，般若波羅蜜偏多；
yú fēi bú xiū dàn suí lì suí fēn
餘非不修，但隨力隨分。

fó zǐ shì míng lüè shuō pú sà mó hē sà dì liù xiàn qián dì
「佛子！是名：略說菩薩摩訶薩第六現前地。
pú sà zhù cǐ dì duō zuò shàn huà tiān wáng suǒ zuò zì zài yī qiè
菩薩住此地，多作善化天王，所作自在，一切
shēng wén suǒ yǒu wèn nán wú néng tuì qū néng lìng zhòng shēng chú miè wǒ màn
聲聞所有問難無能退屈，能令眾生除滅我慢、

shēn rù yuán qǐ bù shī ài yǔ lì xíng tóng shì rú shì
深入緣起。佈施、愛語、利行、同事——如是
yí qiè zhū suǒ zuò yè jiē bú lí niàn fó nǎi zhì bú lí niàn jù zú
一切諸所作業，皆不離念佛，乃至不離念具足
yí qiè zhǒng yí qiè zhì zhì fù zuò shì niàn wǒ dāng yú yí qiè
一切種、一切智智。復作是念：『我當於一切
zhòng shēng zhōng wéi shǒu wéi shèng nǎi zhì wéi yí qiè zhì zhì yī zhǐ zhě
眾生中為首、為勝，乃至為一切智智依止者。』
cǐ pú sà ruò qín xíng jīng jìn yú yí niàn qǐng dé bǎi qiān yì sān mèi
此菩薩若勤行精進，於一念頃，得百千億三昧，
nǎi zhì shì xiàn bǎi qiān yì pú sà yǐ wéi juàn shǔ ruò yǐ yuàn lì zì zài
乃至示現百千億菩薩以為眷屬；若以願力自在
shì xiàn guò yú cǐ shù nǎi zhì bǎi qiān yì nà yóu tā jié bú néng shù
示現，過於此數，乃至百千億那由他劫不能數
zhī
知。」

ěr shí jīn gāng cáng pú sà yù zhòng xuān qí yì ér shuō sòng yuē
爾時，金剛藏菩薩欲重宣其義而說頌曰：

pú sà yuán mǎn wǔ dì yǐ 菩薩圓滿五地已，	guān fǎ wú xiāng yì wú xìng 觀法無相亦無性，
wú shēng wú chéng běn qīng jìng 無生無成本清淨，	wú yǒu xì lùn wú qǔ shě 無有戲論無取捨，
tǐ xiāng jì miè rú huàn děng 體相寂滅如幻等，	yǒu wú bú èr lí fēn bié 有無不二離分別，
suí shùn fǎ xìng rú shì guān 隨順法性如是觀，	cǐ zhì dé chéng rù liù dì 此智得成入六地。
míng lì shùn rěn zhì jù zú 明利順忍智具足，	guān chá shì jiān shēng miè xiāng 觀察世間生滅相，
yǐ chí àn lì shì jiān shēng 以癡闇力世間生，	ruò miè chí àn shì wú yǒu 若滅癡闇世無有。
guān zhū yīn yuán shí yì kōng 觀諸因緣實義空，	bú huài jiǎ míng hé hé yòng 不壞假名和合用，

wú zuò wú shòu wú sī niàn
無作無受無思念，
bú zhī zhēn dì míng wú míng
不知真諦名無明，
shì qǐ gòng shēng shì míng sè
識起共生是名色，
le dá sān jiè yī xīn yǒu
了達三界依心有，
shēng sǐ jiē yóu xīn suǒ zuò
生死皆由心所作，
wú míng suǒ zuò yǒu èr zhǒng
無明所作有二種，
rú shì nǎi zhì lǎo zhōng mò
如是乃至老終歿，
wú míng wéi yuán bù kě duàn
無明為緣不可斷，
yú chī ài qǔ fán nǎo zhī
愚癡愛取煩惱支，
chī zhì liù chù shì xíng kǔ
癡至六處是行苦，
suǒ yú yǒu zhī shì huài kǔ
所餘有支是壞苦，
wú míng yǔ xíng wéi guò qù
無明與行為過去，
ài qǔ yǒu shēng wèi lái kǔ
愛取有生未來苦，
wú míng wéi yuán shì shēng fù
無明為緣是生縛，
cóng yīn shēng guǒ lí zé duàn
從因生果離則斷，
suí shùn wú míng qǐ zhū yǒu
隨順無明起諸有，

zhū xíng rú yún biàn xìng qǐ
諸行如雲遍興起。○
suǒ zuò sī yè yú chī guǒ
所作思業愚癡果，
rú shì nǎi zhì zhòng kǔ jù
如是乃至眾苦聚。○
shí èr yīn yuán yì fù rán
十二因緣亦復然，
xīn ruò miè zhě shēng sǐ jìn
心若滅者生死盡。○
yuán zhōng bù le wéi xíng yīn
緣中不了為行因，
cóng cǐ kǔ shēng wú yǒu jìn
從此苦生無有盡。○
bǐ yuán ruò jìn xī jiē miè
彼緣若盡悉皆滅，
xíng yǒu shì yè yú jiē kǔ
行有是業餘皆苦。○
chù shòu zēng cháng shì kǔ kǔ
觸受增長是苦苦，
ruò jiàn wú wǒ sān kǔ miè
若見無我三苦滅。○
shì zhì yú shòu xiàn zài zhuǎn
識至於受現在轉，
guān dài ruò duàn biān jì jìn
觀待若斷邊際盡。○
yú yuán dé lí fù nǎi jìn
於緣得離縛乃盡，
guān chá yú cǐ zhī xìng kōng
觀察於此知性空。○
ruò bù suí shùn zhū yǒu duàn
若不隨順諸有斷，

cǐ yǒu bǐ yǒu wú yì rán
此有彼有無亦然，
yǒu zhī xiāng xù yī xīn shè
有支相續一心攝，
sān jì sān kǔ yīn yuán shēng
三際三苦因緣生，
rú shì pǔ guān yuán qǐ xíng
如是普觀緣起行，
rú huàn rú mèng rú guāng yǐng
如幻如夢如光影，
rú shì guān chá rù yú kōng
如是觀察入於空，
le qí xū wàng wú suǒ yuàn
了其虛妄無所願，
dà shī xiū xíng jiě tuō mén
大士修行解脫門，
zhī zhū yǒu wéi hé hé zuò
知諸有為和合作，
kōng sān mèi mén jù bǎi qiān
空三昧門具百千，
bān ruò shùn rěn jiē zēng shàng
般若順忍皆增上，
fù yǐ shēn xīn duō gòng fó
復以深心多供佛，
dé fó fǎ cáng zēng shàn gēn
得佛法藏增善根，
rú yuè qīng liáng bèi zhòng wù
如月清涼被眾物，
cǐ dì pú sà chāo mó dào
此地菩薩超魔道，
cǐ dì duō zuò shàn huà wáng
此地多作善化王，

shí zhǒng sī wéi xīn lí zhe
十種思惟心離著。○
zì yè bù lí jí sān dào
自業不離及三道，
xì fù qǐ miè shùn wú jìn
繫縛起滅順無盡。○
wú zuò wú shòu wú zhēn shí
無作無受無真實，
yì rú yú fū zhú yáng yàn
亦如愚夫逐陽焰。○
zhī yuán xìng lí dé wú xiāng
知緣性離得無相，
wéi chú cí mǐn wéi zhòng shēng
唯除慈愍為眾生。○
zhuǎn yì dà bēi qiú fó fǎ
轉益大悲求佛法，
zhì lè jué dìng qín xíng dào
志樂決定勤行道。○
wú xiāng wú yuàn yì fù rán
無相無願亦復然，
jiě tuō zhì huì dé chéng mǎn
解脫智慧得成滿。○
yú fó jiào zhōng xiū xí dào
於佛教中修習道，
rú jīn liú lí suǒ mó yíng
如金琉璃所磨瑩。○
sì fēng lái chù wú néng huài
四風來觸無能壞；
yì xī qún shēng fán nǎo rè
亦息群生煩惱熱。○
huà dǎo zhòng shēng chú wǒ màn
化導眾生除我慢，

suǒ zuò jiē qiú yī qiè zhì
所作皆求一切智，
cǐ dì pú sà qín jīng jìn
此地菩薩勤精進，
yì jiàn ruò gān wú liàng fó
亦見若干無量佛，
shēn shēn wēi miào nán jiàn zhī
甚深微妙難見知，
rú shì pú sà dì liù dì
如是菩薩第六地，

xī yǐ chāo shèng shēng wén dào
悉已超勝聲聞道。
huò zhū sān mèi bǎi qiān yì
獲諸三昧百千億，
pì rú shèng xià kōng zhōng rì
譬如盛夏空中日。
shēng wén dú jué wú néng le
聲聞獨覺無能了，
wǒ wéi fó zǐ yǐ xuān shuō
我為佛子已宣說。」

dì qī dì
第七地

shì shí tiān zhòng xīn huān xǐ
是時天眾心歡喜，
pǔ fā zhǒng zhǒng miào yīn shēng
普發種種妙音聲，
le dá shèng yì zhì zì zài
了達勝義智自在，
rén zhōng lián huá wú suǒ zhe
人中蓮華無所著，
zì zài tiān wáng zài kōng zhōng
自在天王在空中，
yì sǎn zuì shàng miào xiāng yún
亦散最上妙香雲，
ěr shí tiān zhòng jiē huān xǐ
爾時天眾皆歡喜，
wǒ děng wén sī dì gōng dé
我等聞斯地功德，
tiān nǚ shì shí xīn qīng yuè
天女是時心慶悅，
xī yǐ rú lái shén lì gù
悉以如來神力故，

sàn bǎo chéng yún zài kōng zhù
散寶成雲在空中住，
gào yú zuì shèng qīng jìng zhě
告於最勝清淨者：
chéng jiù gōng dé bǎi qiān yì
成就功德百千億，
wéi lì qún shēng yǎn shēn xíng
為利群生演深行。
fàng dà guāng míng zhào fó shēn
放大光明照佛身，
pǔ gòng chú yōu fán nǎo zhě
普供除憂煩惱者。
xī fā měi yīn tóng zàn shù
悉發美音同讚述：
zé wéi yǐ huò dà shàn lì
則為已獲大善利。
jìng zòu lè yīn qiān wàn zhǒng
競奏樂音千萬種，
yīn zhōng gòng zuò rú shì yán
音中共作如是言：

「威儀寂靜最無比，
已超一切諸世間，
雖現種種無量身，
巧以言辭說諸法，
往詣百千諸國土，
智慧自在無所著，
雖勤教化諸眾生，
雖已修成廣大善，
以見一切諸世間，
於諸想念悉皆離，
一切諸天及天女，
悉共同時默然住，
時解脫月復請言：
第七地中諸行相，

能調難調世應供，
而行於世闡妙道。
知身一一無所有，
不取文字音聲相。
以諸上供供養佛，
不生於我佛國想。
而無彼己一切心；
而於善法不生著。
貪恚癡火常熾然，
發起大悲精進力。
種種供養稱讚已，
瞻仰人尊願聞法。
「此諸大眾心清淨，
唯願佛子為宣說！」

爾時，金剛藏菩薩告解脫月菩薩言：

「佛子！菩薩摩訶薩具足第六地行已，欲入第

qī yuǎn xíng dì dāng xiū shí zhǒng fāng biàn huì qǐ shū shèng dào hé děng wéi
七遠行地，當修十種方便慧起殊勝道。何等為
shí suǒ wèi suī shàn xiū kōng wú xiāng wú yuàn sān mèi ēr cí
十？所謂：雖善修空、無相、無願三昧，而慈
bēi bù shě zhòng shēng suī dé zhū fó píng děng fǎ ér lè cháng gòng yǎng fó
悲不捨眾生，雖得諸佛平等法，而樂常供養佛；
suī rù guān kōng zhì mén ér qín jí fú dé suī yuǎn lí sān jiè ér
雖入觀空智門，而勤集福德；雖遠離三界，而
zhuāng yán sān jiè suī bì jìng jī miè zhū fán nǎo yàn ér néng wéi yī qiè
莊嚴三界；雖畢竟寂滅諸煩惱焰，而能為一切
zhòng shēng qǐ miè tān chēn chí fán nǎo yàn suī zhī zhū fǎ rú huàn
眾生起滅貪、瞋、癡煩惱焰；雖知諸法如幻、
rú mèng rú yǐng rú xiǎng rú yàn rú huà rú shuǐ zhōng yuè
如夢、如影、如響、如焰、如化、如水中月、
rú jìng zhōng xiàng zì xìng wú èr ér suí xīn zuò yè wú liàng chà bié
如鏡中像、自性無二，而隨心作業無量差別；
suī zhī yī qiè guó tǔ yóu rú xū kōng ér néng yǐ qīng jìng miào xíng zhuāng yán
雖知一切國土猶如虛空，而能以清淨妙行莊嚴
fó tǔ suī zhī zhū fó fǎ shēn běn xìng wú shēn ér yǐ xiāng hào zhuāng yán
佛土；雖知諸佛法身本性無身，而以相好莊嚴
qí shēn suī zhī zhū fó yīn shēng xìng kōng jī miè bù kě yán shuō ér néng
其身；雖知諸佛音聲性空寂滅不可言說，而能
suí yī qiè zhòng shēng chū zhǒng zhǒng chà bié qīng jìng yīn shēng suī suí zhū fó le
隨一切眾生出種種差別清淨音聲；雖隨諸佛了
zhī sān shì wéi shì yī niàn ér suí zhòng shēng yì jiě fēn bié yǐ zhǒng zhǒng
知三世唯是一念，而隨眾生意解分別，以種種
xiāng zhǒng zhǒng shí zhǒng zhǒng jiē shù ér xiū zhū xíng pú sà yǐ rú shì
相、種種時、種種劫數而修諸行。菩薩以如是
shí zhǒng fāng biàn huì qǐ shū shèng xíng cóng dì liù dì rù dì qī dì rù
十種方便慧起殊勝行，從第六地入第七地；入
yǐ cǐ xíng cháng xiàn zài qián míng wéi zhù dì qī yuǎn xíng dì
已，此行常現在前，名為：住第七遠行地。

fó zǐ pú sà mó hē sà zhù cǐ dì qī dì yǐ rù wú liàng zhòng
「佛子！菩薩摩訶薩住此第七地已，入無量眾
shēng jiè rù wú liàng zhū fó jiào huà zhòng shēng yè rù wú liàng shì jiè wǎng
生界，入無量諸佛教化眾生業，入無量世界網，
rù wú liàng zhū fó qīng jìng guó tǔ rù wú liàng zhǒng zhǒng chà bié fǎ rù
入無量諸佛清淨國土，入無量種種差別法，入
wú liàng zhū fó xiàn jué zhì rù wú liàng jié shù rù wú liàng zhū fó jué
無量諸佛現覺智，入無量劫數，入無量諸佛覺
le sān shì zhì rù wú liàng zhòng shēng chà bié xìn jiě rù wú liàng zhū fó
了三世智，入無量眾生差別信解，入無量諸佛
shì xiàn zhǒng zhǒng míng sè shēn rù wú liàng zhòng shēng yù lè zhū gēn chà bié
示現種種名色身，入無量眾生欲樂諸根差別，
rù wú liàng zhū fó yǔ yán yīn shēng lìng zhòng shēng huān xǐ rù wú liàng zhòng shēng
入無量諸佛語言音聲令眾生歡喜，入無量眾生
zhǒng zhǒng xīn xíng rù wú liàng zhū fó le zhī guāng dà zhì rù wú liàng shēng
種種心行，入無量諸佛了知廣大智，入無量聲
wén chéng xìn jiě rù wú liàng zhū fó shuō zhì dào lìng xìn jiě rù wú liàng
聞乘信解，入無量諸佛說智道令信解，入無量
bì zhī fó suǒ chéng jiù rù wú liàng zhū fó shuō shēn shēn zhì huì mén lìng qù
辟支佛所成就，入無量諸佛說甚深智慧門令趣
rù rù wú liàng zhū pú sà fāng biān xíng rù wú liàng zhū fó suǒ shuō dà
入，入無量諸菩薩方便行，入無量諸佛所說大
chéng jí chéng shì lìng pú sà dé rù 。 cǐ pú sà zuò shì niàn rú shì
乘集成事令菩薩得入。此菩薩作是念：『如是
wú liàng rú lái jìng jiè nǎi zhì yú bǎi qiān yì nà yóu tā jié bù néng dé
無量如來境界，乃至於百千億那由他劫不能得
zhī wǒ xī yīng yǐ wú gōng yòng wú fēn bié xīn chéng jiù yuán mǎn 。 』
知，我悉應以無功用無分別心成就圓滿。』

fó zǐ cǐ pú sà yǐ shēn zhì huì rú shì guān chá cháng qín xiū xí
「佛子！此菩薩以深智慧如是觀察，常勤修習
fāng biàn huì qǐ shū shèng dào ān zhù bù dòng wú yǒu yī niàn xiū xī fèi
方便慧起殊勝道，安住不動，無有一念休息廢

shě xíng zhù zuò wò nǎi zhì shuì mèng wèi céng zhàn yǔ gài zhàng
捨；行、住、坐、臥乃至睡夢，未曾暫與蓋障
xiāng yīng cháng bú shě yú rú shì xiǎng niàn cǐ pú sà yú niàn niàn zhōng
相應，常不捨於如是想念。此菩薩於唵唵中，
cháng néng jù zú shí bō luó mì hé yǐ gù niàn niàn jiē yǐ dà bēi wéi
常能具足十波羅蜜。何以故？唵唵皆以大悲為
shǒu xiū xíng fó fǎ xiàng fó zhì gù suǒ yǒu shàn gēn wéi qiú fó
首，修行佛法，向佛智故。所有善根，為求佛
zhì shī yǔ zhòng shēng shì míng tán nà bō luó mì néng miè yī qiè
智，施與眾生，是名：檀那波羅蜜；能滅一切
zhū fán nǎo rè shì míng shī luó bō luó mì cí bēi wéi shǒu bú
諸煩惱熱，是名：尸羅波羅蜜；慈悲為首，不
sǔn zhòng shēng shì míng chàn tí bō luó mì qiú shèng shàn fǎ wú yǒu
損眾生，是名：羼提波羅蜜；求勝善法，無有
yàn zú shì míng pí lí yē bō luó mì yī qiè zhì dào cháng xiàn zài
厭足，是名：毘梨耶波羅蜜；一切智道常現在
qián wèi cháng sǎn luàn shì míng chán nà bō luó mì néng rěn zhū fǎ
前，未嘗散亂，是名：禪那波羅蜜；能忍諸法
wú shēng wú miè shì míng bān ruò bō luó mì néng chū shēng wú liàng zhì
無生無滅，是名：般若波羅蜜；能出生無量智，
shì míng fāng biàn bō luó mì néng qiú shàng shàng shèng zhì shì míng yuàn
是名：方便波羅蜜；能求上上勝智，是名：願
bō luó mì yī qiè yì lùn jí zhū mó zhòng wú néng jǔ huài shì míng
波羅蜜；一切異論及諸魔眾無能沮壞，是名：
lì bō luó mì rú shí le zhī yī qiè fǎ shì míng zhì bō luó mì
力波羅蜜；如實了知一切法，是名：智波羅蜜。
fó zǐ cǐ shí bō luó mì pú sà yú niàn niàn zhōng jiē dé jù zú
佛子！此十波羅蜜，菩薩於唵唵中皆得具足；
rú shì sì shè sì chí sān shí qī pǐn sān jiě tuō mén lüè
如是，四攝、四持、三十七品、三解脫門，略
shuō nǎi zhì yī qiè pú tí fēn fǎ yú niàn niàn zhōng jiē xī yuán mǎn
說乃至一切菩提分法，於念念中皆悉圓滿。」

ěr shí jiě tuō yuè pú sà wèn jīn gāng cáng pú sà yán fó zǐ
爾時，解脫月菩薩問金剛藏菩薩言：「佛子！
pú sà dàn yú cǐ dì qī dì zhōng mǎn zú yī qiè pú tí fēn fǎ wéi zhū
菩薩但於此第七地中滿足一切菩提分法，為諸
dì zhōng yì néng mǎn zú
地中亦能滿足？」

jīn gāng cáng pú sà yán fó zǐ pú sà yú shí dì zhōng jiē néng mǎn
金剛藏菩薩言：「佛子！菩薩於十地中皆能滿
zú pú tí fēn fǎ rán dì qī dì zuì wéi shū shèng hé yǐ gù cǐ
足菩提分法，然第七地最為殊勝。何以故？此
dì qī dì gōng yòng xíng mǎn dé rù zhì huì zì zài xíng gù fó zǐ
第七地功用行滿，得入智慧自在行故。佛子！

pú sà yú chū dì zhōng yuán yī qiè fó fǎ yuàn qiú gù mǎn zú pú tí
菩薩於初地中，緣一切佛法願求故，滿足菩提

fēn fǎ dì èr dì lí xīn gòu gù dì sān dì yuàn zhuǎn zēng cháng dé fǎ
分法；第二地離心垢故，第三地願轉增長得法

guāng míng gù dì sì dì rù dào gù dì wǔ dì shùn shì suǒ zuò gù
光明故，第四地入道故，第五地順世所作故，

dì liù dì rù shēn shēn fǎ mén gù dì qī dì qǐ yī qiè fó fǎ gù
第六地入甚深法門故，第七地起一切佛法故，

jiē yì mǎn zú pú tí fēn fǎ hé yǐ gù pú sà cóng chū dì nǎi zhì
皆亦滿足菩提分法。何以故？菩薩從初地乃至

dì qī dì chéng jiù zhì gōng yòng fēn yǐ cǐ lì gù cóng dì bā dì
第七地，成就智功用分。以此力故，從第八地

nǎi zhì dì shí dì wú gōng yòng xíng jiē xī chéng jiù fó zǐ pì rú
乃至第十地，無功用行皆悉成就。佛子！譬如

yǒu èr shì jiè yī chù zá rǎn yī chù chún jìng shì èr zhōng jiān nán
有二世界，一處雜染，一處純淨，是二中間難

kě dé guò wéi chú pú sà yǒu dà fāng biàn shén tōng yuàn lì fó zǐ
可得過，唯除菩薩有大方便神通願力。佛子！

pú sà zhū dì yì fù rú shì yǒu zá rǎn xíng yǒu qīng jìng xíng shì
菩薩諸地亦復如是，有雜染行，有清淨行，是

èr zhōng jiān nán kě dé guò wéi chú pú sà yǒu dà yuàn lì fāng biàn zhì huì
二 中 間 難 可 得 過 ， 唯 除 菩 薩 有 大 願 力 方 便 智 慧
nǎi néng dé guò
乃 能 得 過 。 」

jiě tuō yuè pú sà yán : 「 fó zǐ ! cǐ qī dì pú sà wéi shì rǎn
解 脫 月 菩 薩 言 : 「 佛 子 ! 此 七 地 菩 薩 ， 為 是 染
xíng wéi shì jìng xíng ?
行 ? 為 是 淨 行 ? 」

jīn gāng cáng pú sà yán :
金 剛 藏 菩 薩 言 :

「 fó zǐ ! cóng chū dì zhì qī dì suǒ xíng zhū xíng jiē shě lí fán nǎo
「 佛 子 ! 從 初 地 至 七 地 ， 所 行 諸 行 皆 捨 離 煩 惱
yè yǐ huí xiàng wú shàng pú tí gù fēn dé píng děng dào gù rán wèi
業 ， 以 迴 向 無 上 菩 提 故 ， 分 得 平 等 道 故 ， 然 未
míng wéi chāo fán nǎo xíng fó zǐ ! pì rú zhuǎn lún shèng wáng chéng tiān xiàng bǎo
名 為 超 煩 惱 行 。 佛 子 ! 譬 如 轉 輪 聖 王 乘 天 象 寶
yóu sì tiān xià zhī yǒu pín qióng kùn kǔ zhī rén ér bù wéi bǐ zhòng huàn
遊 四 天 下 ， 知 有 貧 窮 困 苦 之 人 ， 而 不 為 彼 眾 患
suǒ rǎn rán wèi míng wéi chāo guò rén wèi ruò shě wáng shēn shēng yú fàn
所 染 ， 然 未 名 為 超 過 人 位 ; 若 捨 王 身 ， 生 於 梵
shì chéng tiān gōng diàn jiàn qiān shì jiè yóu qiān shì jiè shì xiàn fàn
世 ， 乘 天 宮 殿 ， 見 千 世 界 ， 遊 千 世 界 ， 示 現 梵
tiān guāng míng wēi dé èr nǎi míng wéi chāo guò rén wèi fó zǐ ! pú sà
天 光 明 威 德 ， 爾 乃 名 為 超 過 人 位 。 佛 子 ! 菩 薩
yì fù rú shì shǐ cóng chū dì zhì yú qī dì chéng bō luó mì chéng yóu
亦 復 如 是 ， 始 從 初 地 至 於 七 地 ， 乘 波 羅 蜜 乘 遊
xíng shì jiān zhī zhū shì jiān fán nǎo guò huàn yǐ chéng zhèng dào gù bù
行 世 間 ， 知 諸 世 間 煩 惱 過 患 ， 以 乘 正 道 故 ， 不
wéi fán nǎo guò shī suǒ rǎn rán wèi míng wéi chāo fán nǎo xíng ruò shě yí
為 煩 惱 過 失 所 染 ， 然 未 名 為 超 煩 惱 行 ; 若 捨 一
qiè yǒu gōng yòng xíng cóng dì qī dì rù dì bā dì chéng pú sà qīng jìng
切 有 功 用 行 ， 從 第 七 地 入 第 八 地 ， 乘 菩 薩 清 淨

chéng yóu xíng shì jiān zhī fán nǎo guò shī bù wéi suǒ rǎn ěr nǎi míng wéi
乘遊行世間，知煩惱過失不為所染，爾乃名為
chāo fán nǎo xíng yǐ dé yī qiè jìn chāo guò gù fó zǐ cǐ dì qī
超煩惱行，以得一切盡超過故。佛子！此第七
dì pú sà jìn chāo guò duō tān děng zhū fán nǎo zhòng zhù cǐ dì bù míng yǒu
地菩薩盡超過多貪等諸煩惱眾住此地，不名有
fán nǎo zhě bù míng wú fán nǎo zhě hé yǐ gù yī qiè fán nǎo bù
煩惱者，不名無煩惱者。何以故？一切煩惱不
xiàn xíng gù bù míng yǒu zhě qiú rú lái zhì xīn wèi mǎn gù bù míng
現行故，不名有者；求如來智心未滿故，不名
wú zhě
無者。

fó zǐ pú sà zhù cǐ dì qī dì yǐ shēn jìng xīn chéng jiù shēn
「佛子！菩薩住此第七地，以深淨心，成就身
yè chéng jiù yǔ yè chéng jiù yì yè suǒ yǒu yī qiè bù shàn yè
業，成就語業，成就意業。所有一切不善業
dào rú lái suǒ hē jiē yǐ shě lí yī qiè shàn yè rú
道——如來所訶，皆已捨離；一切善業——如
lái suǒ zàn cháng shàn xiū xíng shì jiān suǒ yǒu jīng shū jì shù rú
來所讚，常善修行。世間所有經書、技術，如
wǔ dì zhōng shuō jiē zì rán ér xíng bù jiǎ gōng yòng cǐ pú sà yú
五地中說，皆自然而行，不假功用。此菩薩於
sān qiān dà qiān shì jiè zhōng wéi dà míng shī wéi chú rú lái jí bā dì yǐ
三千大千世界中為大明師，唯除如來及八地已
shàng qí yú pú sà shēn xīn miào xíng wú yǔ děng zhě zhū chán sān mèi
上其餘菩薩，深心妙行無與等者，諸禪三昧、
sān mó bō dǐ shén tōng jiě tuō jiē dé xiàn qián rán shì xiū chéng fēi
三摩鉢底、神通解脫皆得現前。然是修成，非
rú bā dì bào dé chéng jiù cǐ dì pú sà yú niàn niàn zhōng jù zú xiū xí
如八地報得成就。此地菩薩於唵唵中具足修習
fāng biàn zhì lì jí yī qiè pú tí fēn fǎ zhuǎn shèng yuán mǎn
方便智力及一切菩提分法，轉勝圓滿。

fó zǐ ! pú sà zhù cǐ dì , rù pú sà shàn guān zé sān mèi shàn
「佛子！菩薩住此地，入菩薩善觀擇三昧、善
zé yì sān mèi zuì shèng huì sān mèi fēn bié yì cáng sān mèi rú shí
擇義三昧、最勝慧三昧、分別義藏三昧、如實
fēn bié yì sān mèi shàn zhù jiān gù gēn sān mèi zhì huì shén tōng mén sān
分別義三昧、善住堅固根三昧、智慧神通門三
mèi fǎ jiè yè sān mèi rú lái shèng lì sān mèi zhǒng zhǒng yì cáng shēng
昧、法界業三昧、如來勝利三昧、種種義藏生
sǐ niè pán mén sān mèi rú rú shì děng jù zú dà zhì shén tōng mén bǎi wàn
死涅槃門三昧，入如是等具足大智神通門百萬
sān mèi jìng zhì cǐ dì shì pú sà dé cǐ sān mèi shàn zhì jìng fāng
三昧，淨治此地。是菩薩得此三昧，善治淨方
biàn huì gù dà bēi lì gù chāo guò èr chéng dì dé guān chá zhì huì
便慧故，大悲力故，超過二乘地，得觀察智慧
dì 。
地。

fó zǐ ! pú sà zhù cǐ dì , shàn jìng wú liàng shēn yè wú xiāng xíng
「佛子！菩薩住此地，善淨無量身業無相行，
shàn jìng wú liàng yǔ yè wú xiāng xíng shàn jìng wú liàng yì yè wú xiāng xíng
善淨無量語業無相行，善淨無量意業無相行
gù dé wú shēng fǎ rěn guāng míng 。
故，得無生法忍光明。」

jiě tuō yuè pú sà yán : fó zǐ ! pú sà cóng chū dì lái suǒ yǒu wú
解脫月菩薩言：「佛子！菩薩從初地來所有無
liàng shēn yǔ yì yè qǐ bú chāo guò èr chéng yé ?
量身、語、意業，豈不超過二乘耶？」

jīn gāng cáng pú sà yán : fó zǐ ! bǐ xī chāo guò , rán dàn yǐ yuàn
金剛藏菩薩言：「佛子！彼悉超過，然但以願
qiú zhū fó fǎ gù fēi shì zì zhì guān chá zhī lì ; jīn dì qī dì zì
求諸佛法故，非是自智觀察之力；今第七地自
zhì lì gù yī qiè èr chéng suǒ bù néng jí 。 pì rú wáng zǐ , shēng zài
智力故，一切二乘所不能及。譬如王子，生在

wáng jiā wáng hòu suǒ shēng jù zú wáng xiāng shēng yǐ jī shèng yī qiè chén
王家，王后所生，具足王相，生已即勝一切臣
zhòng dàn yǐ wáng lì fēi shì zì lì ruò shēn cháng dà yì yè xī
眾，但以王力，非是自力；若身長大，藝業悉
chéng nǎi yǐ zì lì chāo guò yī qiè pú sà mó hē sà yì fù rú shì
成，乃以自力超過一切。菩薩摩訶薩亦復如是，
chū fā xīn shí yǐ zhì qiú dà fǎ gù chāo guò yī qiè shēng wén dú
初發心時，以志求大法故，超過一切聲聞、獨
jué jīn zhù cǐ dì yǐ zì suǒ xíng zhì huì lì gù chū guò yī qiè
覺；今住此地，以自所行智慧力故，出過一切
èr chéng zhī shàng fó zǐ pú sà zhù cǐ dì qī dì dé shēn shēn yuǎn
二乘之上。佛子！菩薩住此第七地，得甚深遠
lí wú xíng cháng xíng shēn yǔ yì yè qín qiú shàng dào ér bù shě lí
離無行、常行身語意業，勤求上道而不捨離，
shì gù pú sà suī xíng shí jì ér bù zuò zhèng
是故菩薩雖行實際而不作證。」

jiě tuō yuè pú sà yán : fó zǐ pú sà cóng hé dì lái néng rù
解脫月菩薩言：「佛子！菩薩從何地來，能入
miè dìng
滅定？」

jīn gāng cáng pú sà yán :
金剛藏菩薩言：

fó zǐ pú sà cóng dì liù dì lái néng rù miè dìng jīn zhù cǐ
「佛子！菩薩從第六地來，能入滅定。今住此
dì néng niàn niàn rù yì niàn niàn qǐ ér bù zuò zhèng gù cǐ pú
地，能唵唵入，亦唵唵起，而不作證。故此菩
sà míng wéi chéng jiù bù kě sī yì shēn yǔ yì yè xíng yú shí
薩名為：成就不可思議身、語、意業，行於實
jì ér bù zuò zhèng pì rú yǒu rén chéng chuán rù hǎi yǐ shàn qiǎo lì bù
際而不作證。譬如有人乘船入海，以善巧力不
zāo shuǐ nán cǐ dì pú sà yì fù rú shì chéng bō luó mì chuán xíng shí
遭水難；此地菩薩亦復如是，乘波羅蜜船行實

jì hǎi yǐ yuàn lì gù ér bù zhèng miè
際海，以願力故而不證滅。

fó zǐ cǐ pú sà dé rú shì sān mèi zhì lì yǐ dà fāng biàn
「佛子！此菩薩得如是三昧智力，以大方便，
suī shì xiàn shēng sǐ ér héng zhù niè pán suī juàn shǔ wéi rào ér cháng
雖示現生死，而恆住涅槃；雖眷屬圍遶，而常
lè yuǎn lí suī yǐ yuàn lì sān jiè shòu shēng ér bù wéi shì fǎ suǒ rǎn
樂遠離；雖以願力三界受生，而不為世法所染；
suī cháng jī miè yǐ fāng biàn lì ér hái chì rán suī rán bù shāo suī
雖常寂滅，以方便力而還熾然，雖然不燒；雖
suí shùn fó zhì ér shì rù shēng wén bì zhī fó dì suī dé fó jìng
隨順佛智，而示入聲聞、辟支佛地；雖得佛境
jiè cáng ér shì zhù mó jìng jiè suī chāo mó dào ér xián xíng mó fǎ
界藏，而示住魔境界；雖超魔道，而現行魔法；
suī shì tóng wài dào xíng ér bù shě fó fǎ suī shì suí shùn yī qiè shì
雖示同外道行，而不捨佛法；雖示隨順一切世
jiān ér cháng xíng yī qiè chū shì jiān fǎ suǒ yǒu yī qiè zhuāng yán zhī shì
間，而常行一切出世間法；所有一切莊嚴之事，
chū guò yī qiè tiān lóng yè chā gān tà pó ā xiū luó jiā
出過一切天、龍、夜叉、乾闥婆、阿脩羅、迦
lóu luó jīn nà luó mó hóu luó qié rén jí fēi rén dì shì
樓羅、緊那羅、摩睺羅伽、人及非人、帝釋、
fàn wáng sì tiān wáng děng zhī suǒ yǒu zhě ér bù shě lí lè fǎ zhī xīn
梵王、四天王等之所有者，而不捨離樂法之心。

fó zǐ pú sà chéng jiù rú shì zhì huì zhù yuǎn xíng dì yǐ yuàn
「佛子！菩薩成就如是智慧，住遠行地，以願
lì gù dé jiàn duō fó suǒ wèi jiàn duō bǎi fó nǎi zhì jiàn duō
力故，得見多佛。所謂：見多百佛，乃至見多
bǎi qiān yī nà yóu tā fó yú bǐ fó suǒ yǐ guǎng dà xīn zēng shèng
百千億那由他佛。於彼佛所，以廣大心、增勝
xīn gòng yǎng gōng jìng zūn zhòng zàn tàn yī fú yǐn shí wò jù
心，供養恭敬，尊重讚歎，衣服、飲食、臥具、

yī yào yī qiè zī shēng xī yǐ fèng shī yì yǐ gōng yǎng yī qiè zhòng sēng
醫藥，一切資生悉以奉施，亦以供養一切眾僧，
yǐ cǐ shàn gēn huí xiàng ā nǒu duō luó sān miào sān pú tí fù yú fó suǒ
以此善根迴向阿耨多羅三藐三菩提。復於佛所
gōng jìng tīng fǎ wén yǐ shòu chí huò rú shí sān mèi zhì huì guāng míng
恭敬聽法，聞已受持，獲如實三昧智慧光明，
suí shùn xiū xíng yú zhū fó suǒ hù chí zhèng fǎ cháng wéi rú lái zhī suǒ
隨順修行。於諸佛所護持正法，常為如來之所
zàn xǐ yī qiè èr chéng suǒ yǒu wèn nán wú néng tuì qū lì yì zhòng shēng
讚喜，一切二乘所有問難無能退屈，利益眾生，
fǎ rěn qīng jìng rú shì jīng wú liàng bǎi qiān yì nà yóu tā jié suǒ yǒu
法忍清淨。如是經無量百千億那由他劫，所有
shàn gēn zhuǎn gēng zēng shèng pǐ rú zhēn jīn yǐ zhòng miào bǎo jiàn cuò zhuāng yán
善根轉更增勝。譬如真金，以眾妙寶間錯莊嚴，
zhuǎn gēng zēng shèng bèi yì guāng míng yú zhuāng yán jù suǒ bù néng jí pú
轉更增勝，倍益光明，餘莊嚴具所不能及；菩
sà zhù cǐ dì qī dì suǒ yǒu shàn gēn yì fù rú shì yǐ fāng biàn huì lì
薩住此第七地所有善根亦復如是，以方便慧力
zhuǎn gēng míng jìng fēi shì èr chéng zhī suǒ néng jí fó zǐ pǐ rú rì
轉更明淨，非是二乘之所能及。佛子！譬如日
guāng xīng yuè děng guāng wú néng jí zhě yán fú tí dì suǒ yǒu ní liáo xī
光，星月等光無能及者，閻浮提地所有泥潦悉
néng gān jié cǐ yuǎn xíng dì pú sà yì fù rú shì yī qiè èr chéng wú
能乾竭；此遠行地菩薩亦復如是，一切二乘無
yǒu néng jí xī néng gān jié yī qiè zhòng shēng zhū huò ní liáo cǐ pú sà
有能及，悉能乾竭一切眾生諸惑泥潦。此菩薩，
shí bō luó mì zhōng fāng biàn bō luó mì piān duō yú fēi bù xíng dàn
十波羅蜜中，方便波羅蜜偏多；餘非不行，但
suí lì suí fēn
隨力隨分。

fó zǐ shì míng lüè shuō pú sà mó hē sà dì qī yuǎn xíng dì
「佛子！是名：略說菩薩摩訶薩第七遠行地。」

pú sà zhù cǐ dì duō zuò zì zài tiān wáng shàn wéi zhòng shēng shuō zhèng zhì
菩薩住此地，多作自在天王，善為眾生說證智
fǎ lìng qí zhèng rù bù shī ài yǔ lì xíng tóng shì ——
法，令其證入。佈施、愛語、利行、同事——
rú shì yī qiè zhū suǒ zuò yè jiē bú lí niàn fó nǎi zhì bú lí niàn
如是一切諸所作業，皆不離念佛，乃至不離念
jù zú yī qiè zhǒng yī qiè zhì zhì fù zuò shì niàn wǒ dāng yú
具足一切種、一切智智。復作是念：『我當於
yī qiè zhòng shēng zhōng wéi shǒu wéi shèng nǎi zhì wéi yī qiè zhì zhì yī zhǐ
一切眾生中為首、為勝，乃至為一切智智依止
zhě 』 cǐ pú sà ruò fā qín jīng jìn yú yī niàn qǐng dé bǎi qiān
者。』此菩薩若發勤精進，於一念頃，得百千
yì nà yóu tā sān mèi nǎi zhī shì xiàn bǎi qiān yì nà yóu tā pú sà yǐ
億那由他三昧，乃至示現百千億那由他菩薩以
wéi juàn shǔ ruò yǐ pú sà shū shèng yuàn lì zì zài shì xiàn guò yú cǐ
為眷屬；若以菩薩殊勝願力自在示現，過於此
shù nǎi zhì bǎi qiān yì nà yóu tā jié bù néng shù zhī 。
數，乃至百千億那由他劫不能數知。」

èr shí jīn gāng cáng pú sà yù zhòng xuān cǐ yì ér shuō sòng yuē
爾時，金剛藏菩薩欲重宣此義而說頌曰：

dì yī yì zhì sān mèi dào 第一義智三昧道，	liù dì xiū xíng xīn mǎn zú 六地修行心滿足，
jī shí chéng jiù fāng biàn huì 即時成就方便慧，	pú sà yǐ cǐ rù qī dì 菩薩以此入七地。
suī míng sān tuō qǐ cí bēi 雖明三脫起慈悲，	suī děng rú lái qín gōng fó 雖等如來勤供佛，
suī guān yú kōng jí fú dé 雖觀於空集福德，	pú sà yǐ cǐ shēng qī dì 菩薩以此昇七地。
yuǎn lí sān jiè ér zhuāng yán 遠離三界而莊嚴，	miè chú huò huǒ ér qǐ yàn 滅除惑火而起焰，
zhī fǎ wú èr qín zuò yè 知法無二勤作業，	le chà jiē kōng lè yán tǔ 了剎皆空樂嚴土，

jiě shēn bú dòng jù zhū xiāng ,
解身不動具諸相，
rù yú yī niàn shì gè bié ,
入於一念事各別，
guān chá cǐ fǎ dé míng liǎo ,
觀察此法得明瞭，
rù zhòng shēng jiè wú yǒu biān ,
入眾生界無有邊，
guó tǔ zhū fǎ yǔ jié shù ,
國土諸法與劫數，
shuō sān chéng fǎ yì wú xiàn ,
說三乘法亦無限，
pú sà qín qiú zuì shèng dào ,
菩薩勤求最勝道，
yī yī huí xiàng fó pú tí ,
一一迴向佛菩提，
fā xīn huí xiàng shì bù shī ,
發心迴向是佈施，
qiú shàn wú yàn sī jìn cè ,
求善無厭斯進策，
rěn shòu wú shēng míng bān ruò ,
忍受無生名般若，
wú néng cuī lì shàn le zhì ,
無能摧力善了智，
chū dì pān yuán gōng dé mǎn ,
初地攀緣功德滿，
sì dì rù dào wǔ shùn xíng ,
四地入道五順行，
qī zhù pú tí gōng dé mǎn ,
七住菩提功德滿，
yǐ shì néng lìng bā dì zhōng ,
以是能令八地中，

dá shēng xìng lí shàn kāi yǎn ,
達聲性離善開演，
zhì zhě yǐ cǐ shēng qī dì ,
智者以此昇七地，
guǎng wéi qún mí xìng lì yì ,
廣為群迷興利益，
fó jiào huà yè yì wú liàng ,
佛教化業亦無量，
jiě yù xīn xíng xī néng rù ,
解欲心行悉能入，
rú shì jiào huà zhū qún shēng ,
如是教化諸群生，
dòng xī bú shě fāng biàn huì ,
動息不捨方便慧，
niàn niàn chéng jiù bō luó mì ,
唵唵成就波羅蜜，
miè huò wéi jiè bù hài rěn ,
滅惑為戒不害忍，
yú dào bú dòng jí xiū chán ,
於道不動即修禪，
huí xiàng fāng biàn xī qiú yuàn ,
迴向方便希求願，
rú shì yī qiè jiē chéng mǎn ,
如是一切皆成滿，
èr dì lí gòu sān zhēng xī ,
二地離垢三諍息，
dì liù wú shēng zhì guāng zhào ,
第六無生智光照，
zhǒng zhǒng dà yuàn jiē jù zú ,
種種大願皆具足，
yī qiè suǒ zuò xián qīng jìng ,
一切所作咸清淨。

cǐ dì nán guò zhì nǎi chāo
此 地 難 過 智 乃 超 ，
yì rú shèng wáng wú rǎn zhe
亦 如 聖 王 無 染 著 ，
ruò zhù dì bā zhì dì zhōng
若 住 第 八 智 地 中 ，
rú fàn guān shì chāo rén wèi
如 梵 觀 世 超 人 位 ，
cǐ dì suī chāo zhū huò zhōng
此 地 雖 超 諸 惑 眾 ，
yǐ wú fán nǎo yú zhōng xíng
以 無 煩 惱 於 中 行 ，
shì jiān suǒ yǒu zhōng jì yì
世 間 所 有 眾 技 藝 ，
chán dìng sān mèi jí shén tōng
禪 定 三 昧 及 神 通 ，
pú sà xiū chéng qī zhù dào
菩 薩 修 成 七 住 道 ，
chū dì yuàn gù cǐ yóu zhì
初 地 願 故 此 由 智 ，
chéng jiù shēn shēn réng jìn dào
成 就 甚 深 仍 進 道 ，
pì rú chéng chuán rù hǎi zhōng
譬 如 乘 船 入 海 中 ，
fāng biàn huì xíng gōng dé jù
方 便 慧 行 功 德 具 ，
gòng yǎng duō fó xīn yì míng
供 養 多 佛 心 益 明 ，
cǐ dì pú sà zhì zuì míng
此 地 菩 薩 智 最 明 ，
yòu zuò zì zài tiān zhōng zhǔ
又 作 自 在 天 中 主 ，

pì rú shì jiè èr zhōng jiān
譬 如 世 界 二 中 間 ，
rán wèi míng wéi zǒng chāo dù
然 未 名 為 總 超 度 ○
ěr nǎi yú yú xīn jìng jiè
爾 乃 逾 於 心 境 界 ，
rú lián chù shuǐ wú rǎn zhe
如 蓮 處 水 無 染 著 ○
bú míng yǒu huò fēi wú huò
不 名 有 惑 非 無 惑 ，
ér qiú fó zhì xīn wèi zú
而 求 佛 智 心 未 足 ○
jīng shū cí lùn pǔ míng liào
經 書 詞 論 普 明 瞭 ，
rú shì xiū xíng xī chéng jiù
如 是 修 行 悉 成 就 ○
chāo guò yī qiè èr chéng xíng
超 過 一 切 二 乘 行 ，
pì rú wáng zǐ lì jù zú
譬 如 王 子 力 具 足 ○
xīn xīn jì miè bú qǔ zhèng
心 心 寂 滅 不 取 證 ；
zài shuǐ bú wéi shuǐ suǒ nì
在 水 不 為 水 所 溺 ○
yī qiè shì jiān wú néng le
一 切 世 間 無 能 了 ，
rú yǐ miào bǎo zhuāng yán jīn
如 以 妙 寶 莊 嚴 金 ○
rú rì shū guāng jié ài shuǐ
如 日 舒 光 竭 愛 水 ，
huà dǎo qún shēng xiū zhèng zhì
化 導 群 生 修 正 智 ○

ruò yǐ yǒng měng jīng qín lì
若以勇猛精勤力，
bǎi qiān yì shù nà yóu tā
百千億數那由他，
cǐ shì pú sà yuǎn xíng dì
此是菩薩遠行地，
yí qiè shì jiān tiān jí rén
一切世間天及人，

huò duō sān mèi jiàn duō fó
獲多三昧見多佛，
yuàn lì zì zài fù guò shì
願力自在復過是。○
fāng biàn zhì huì qīng jìng dào
方便智慧清淨道，
shēng wén dú jué wú néng zhī
聲聞獨覺無能知。○」

dà fāng guǎng fó huá yán jīng juàn dì sān shí qī
大方廣佛華嚴經卷第三十七